

**КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

декан

доц. А.В. Сташин

«31» січня 2023 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ САНАЦІЄЮ

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань : 07 «Управління та адміністрування»

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр і назва напрямку підготовки)

освітня програма: «Фінанси, митна та податкова справа»

(назва освітньої програми)

освітній ступінь:

магістр

денна форма навчання

ЛЬВІВ 2023

Програма навчальної дисципліни «Управління фінансовою санацією» для студентів галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», освітня програма «Фінанси, митна та податкова справа». Денна форма навчання. 24 січня 2023 р. – 9 с.

Розробник: Смолінська С.Д., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансового менеджменту

Програма затверджена на засіданні кафедри фінансового менеджменту.
Протокол від 24 січня 2023 р. № 6/1.

Завідувач кафедри, д.е.н., професор

_____ Ситник Н.С.

24 січня 2023 р.

**Розглянуто та ухвалено Вченою радою факультету управління фінансами та бізнесу
Протокол № 7 від 31 січня 2023 р.**

© Смолінська С.Д., 2023

РОЗДІЛ 1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предмет навчальної дисципліни

Предметом навчальної дисципліни є система фінансово-економічних відносин, що виникають у процесі антикризового управління фінансами підприємства, санації, реорганізації, банкрутства та ліквідації суб'єктів господарювання.

Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів системи знань з методології та практичного здійснення фінансової санації та банкрутства підприємств, фінансового забезпечення ліквідаційних процедур, управління процесами підготовки і здійснення фінансового оздоровлення неплатоспроможного підприємства чи його ліквідації в зв'язку з банкрутством.

Основні завдання

Основні завдання: з'ясування сутності фінансової санації та порядку її проведення; формування навичок діагностики фінансової кризи та причин її виникнення на підприємстві; визначення методів, правил та джерел фінансування санаційних заходів; з'ясування економіко-правових аспектів санації, банкрутства та ліквідації підприємств; набуття навичок планування фінансової санації; засвоєння процедур проведення санаційного аудиту; формування знань з питань реструктуризації та реорганізації підприємств у процесі санації та банкрутства; оволодіння методологічними підходами і методами оцінки вартості майна підприємства.

Місце навчальної дисципліни в навчальному процесі підготовки магістрів.

Навчальна дисципліна «Управління фінансовою санацією» вивчається після таких дисциплін як «Фінанси», «Фінанси підприємств», «Менеджмент», «Податкова система», «Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва», «Фінансовий аналіз».

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях фінансової системи
ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій	ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (фінанси суб'єктів господарювання).	ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхі-дну фінансову

	інформацію, розрахувати показники, що характеризують стан фінансів суб'єктів господарювання.
СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.	ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
СК8. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.	ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.
СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.	ПР15. Спілкуватись в усній та письмовій формі іноземною мовою у професійній діяльності.

РОЗДІЛ 2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер теми	Назва теми
1	Основи фінансової санації підприємств
2	Роль контролінгу у санації підприємств
3	Діагностика фінансової кризи на підприємстві
4	Складання та узгодження плану фінансової санації підприємства
5	Оцінювання санаційної спроможності підприємства
6	Форми та необхідні передумови фінансування антикризових заходів.
7	Санація балансу.
8	Внутрішні джерела санації підприємств.
9	Зовнішні джерела санації підприємств.
10	Реструктуризація підприємства
11	Оцінювання вартості майна підприємства
12	Економіко-правові аспекти санації, банкрутства та ліквідації підприємств
13	Особливості фінансової санації та банкрутства підприємств різних форм власності та видів діяльності

РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Основи фінансової санації підприємств.

Фінансова криза на підприємстві: її економічний зміст, фактори виникнення, види, глибина. Поняття фінансової санації. Економічна сутність санації. Мета та зміст фінансової санації. Різні погляди на сутність, цілі та завдання санації. Типи санаційних заходів. Умови, за яких може прийматися рішення про проведення санації підприємства. Організація менеджменту санації на підприємстві. Порядок проведення санації. Класична модель фінансової санації.

Тема 2. Роль контролінгу у санації підприємств.

Актуальність, сутність та основні завдання контролінгу. Види контролінгу. Функції контролінгу. Роль контролінгу в управлінні підприємством. Інформаційне забезпечення контролінгу.

Інструменти контролінгу. Інструменти оперативного контролінгу. Інструменти стратегічного контролінгу. Процеси бюджетування на підприємствах. Системи внутрішнього контролю на підприємстві. Система раннього попередження та реагування.

Тема 3. Діагностика фінансової кризи на підприємстві.

Сутність та мета діагностування банкрутства. Створення інформаційної бази дослідження. Традиційні методи діагностики фінансової кризи та їх недоліки. Експрес-діагностика схильності підприємства до банкрутства. Ретроспективна діагностика фінансово-економічного стану підприємства. Аналіз діяльності підприємства на основі вартісного підходу. Однофакторні та багатофакторні моделі прогнозування банкрутства. Інтегральні моделі діагностики українських підприємств.

Тема 4. Складання та узгодження плану фінансової санації підприємства.

План фінансового оздоровлення підприємства. Розробка стратегії санації підприємства. Склад, обсяги та структура плану санації. Методологічні основи та порядок складання плану санації. План маркетингу та оцінювання ринків збуту. План виробництва та капіталовкладень. Організаційний план. Фінансовий план. Оцінка результатів та ефективності фінансової санації підприємства. Порядок узгодження плану фінансової санації підприємства.

Тема 5. Оцінювання санаційної спроможності підприємства.

Сутність санаційної спроможності підприємства. Визначення санаційної спроможності підприємства як головна мета санаційного аудиту. Методика та етапи проведення санаційного аудиту. Методика поглибленого оцінювання фінансового стану неплатоспроможного підприємства. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства. Оцінка результатів та ефективності фінансової санації підприємства. Виявлення сильних і слабких сторін на підприємстві. Прийняття рішення про доцільність санації чи ліквідації підприємства.

Тема 6. Форми та необхідні передумови фінансування антикризових заходів.

Форми фінансової санації. Джерела фінансування санаційних заходів. Потреба в капіталі. Визначення потреби в капіталі, необхідному для фінансування санації підприємства. Потреба в капіталі для реалізації санаційних заходів виробничо-технічного характеру. Потреба в інвестиційному капіталі. Потреба в оборотних коштах. Зміст фінансової рівноваги на підприємстві. Умови забезпечення фінансової рівноваги.

Правила фінансування. Золоте правило фінансування. Золоте правило балансу. Правило вертикальної структури капіталу. Ефект фінансового лівериджу. Оптимальна структура капіталу. Незадовільна структура балансу.

Тема 7. Санація балансу.

Власний капітал, його функції та складники. Статутний фонд та додатковий капітал. Розрахунковий курс корпоративних прав. Джерела покриття балансових збитків підприємства. Санація без залучення додаткових фінансових ресурсів на підприємство. Економічний зміст і мета санації балансу. Санаційний прибуток та його складові: емісійний дохід і безповоротна фінансова допомога. Основні цілі та завдання скорочення статутного фонду

підприємств. Зниження номінальної вартості акцій. Зменшення кількості акцій існуючої номінальної вартості. Конверсія. Спірні питання, що супроводжують скорочення статутного фонду господарських товариств.

Тема 8. Внутрішні джерела санації підприємств.

Внутрішні джерела фінансової стабілізації. Збільшення вхідних грошових потоків, що мають внутрішній характер. Збільшення виручки від реалізації. Реструктуризація активів. Мобілізація прихованих резервів.

Рефінансування дебіторської заборгованості. Згорання інвестицій. Зменшення вихідних грошових потоків. Зниження собівартості продукції. Планування собівартості продукції. Факторний аналіз витрат на виробництво продукції. Резерви зниження собівартості.

Тема 9. Зовнішні джерела санації підприємств.

Фінансове оздоровлення із залученням засобів власників підприємства. Форми участі власників у санації підприємства. Двоступінчаста санація. Зменшення номінального капіталу з подальшим його збільшенням. Порядок збільшення статутного фонду. Переважні права на купівлю цінних паперів нової емісії. Фінансові джерела збільшення статутного фонду. Встановлення курсу емісії. Емісійний дохід. Додаткова емісія акцій. Облігації конверсійної позики. Альтернативна санація. Участь кредиторів у фінансуванні санації підприємства-боржника. Конверсія боргу у власність. Пролонгація та реструктуризація існуючої заборгованості. Надання додаткових кредитних ресурсів. Мотиви участі кредиторів у санації підприємства. Податкові аспекти участі кредиторів у санації боржника. Форми фінансової участі персоналу в санації підприємства.

Тема 10. Реструктуризація підприємства.

Реструктуризація підприємства, її зміст та порядок проведення. Фінансова та виробнича реструктуризація, реструктуризація активів, корпоративна реструктуризація. Механізм реорганізації юридичної особи. Форми санаційної реорганізації підприємства: злиття, поглинання, приєднання, поділ, виділення, перетворення. Загальні передумови реорганізації суб'єктів господарювання. Етапи реорганізації підприємств. Зміст та порядок складання реорганізаційної угоди.

Тема 11. Оцінювання вартості майна підприємства.

Мета та види експертного оцінювання вартості майна підприємства. Методи оцінювання майна. Експертне оцінювання цілісних майнових комплексів підприємств. Оцінювання акцій (часток, паїв) у статутних фондах господарських товариств. Оцінювання нематеріальних активів. Експертне оцінювання вартості машин, устаткування та нерухомості. Звіт про оцінювання вартості майна підприємства.

Тема 12. Економіко-правові аспекти санації, банкрутства та ліквідації підприємств.

Досудове врегулювання господарських спорів. Врегулювання господарських спорів у судовому порядку. Мета провадження справи про банкрутство підприємства-боржника. Суб'єкти банкрутства. Підстави для порушення справи про банкрутство.

Судова та досудова санація: відмінності та особливості здійснення. Продаж майна банкрута. Розподіл виручки від продажу ліквідаційної маси. Порядок складання ліквідаційного балансу. Мирова угода. Фіктивне, приховане та умисне банкрутство. Податкові аспекти банкрутства та ліквідації підприємств. Попередження корупції у ході врегулювання господарських спорів та банкрутства.

Тема 13. Особливості фінансової санації та банкрутства підприємств різних форм власності та видів діяльності.

Банкрутство містоутворювальних та особливо небезпечних підприємств. Санація банківської установи. Ліквідація банківської установи. Реорганізація як метод фінансового оздоровлення банківської установи. Особливості санації та банкрутства страхових компаній. Особливості банкрутства сільськогосподарських підприємств, селянських (фермерських) господарств. Санація та банкрутство професійних учасників ринку цінних паперів. Банкрутство суб'єкта підприємницької діяльності – фізичної особи. Зарубіжний досвід у сфері санації та банкрутства підприємств.

РОЗДІЛ 4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кодекс України з процедур банкрутства від 18 жовтня 2018 року № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19>
2. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : 21 грудня 2017 року № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
4. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. Затверджені наказом Міністерства економіки України від 19.01.2006 № 14. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06>
5. Аудит: підручник (в двох частинах) / Брадул О.М. та ін.; за ред. Грушко В.І. Київ : Ліра-К, 2019. 324 с.
6. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 328 с.
7. Бондарчук М.К., Алексєєв І.В. Фінансова санація і антикризове управління підприємством (з перекладом тем англійською мовою): навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 268 с.

8. Васьківська К.В., Сич О.А., Прокопишак В.Б. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посіб. Львів, 2011. 204 с.
9. Говорушко Т.А., Дем'яненко І.В., Багацька К.В. Управління фінансовою санацією підприємства : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2013. 400 с.
10. Єлецьких С.Я., Тельнова Г.В. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 176 с.
11. Зеліско І.М. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посіб. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2015. 320с.
12. Ковальчук Н.О., Федішин М.П., Жаворонок А.В., Абрамова А.С. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посіб. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. 2019. 231 с.
13. Кондрашихін А.Б., Пепа Т.В., Федорова В.О. Фінансова санація і банкрутство підприємств: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 208 с.
14. Крутова А.С., Лачкова Л.І., Лачкова В.М. Управління фінансовою санацією підприємства: навч. посібник. Харків : Видавець Іванченко І.С., 2017. 189 с.
15. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.
16. Островська О.А., Соколова О.Б. Управління фінансовою санацією підприємства. Практикум : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2013. 176 с.
17. Полінкевич О.М. Фінансова санація та банкрутство підприємств : навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2011. 424 с.
18. Терещенко О.О. Управління фінансовою санацією підприємств : підручник. Київ : КНЕУ, 2006. 552 с.
19. Тюріна Н.М., Карвацка Н.С. Управління фінансовою санацією підприємства : підручник. Львів: Новий Світ – 2000, 2008. 396 с.
20. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Школьник І.О. та ін.; за заг. ред. Школьник І. О. Київ : Центр навчальної літератури, 2016. 368 с.

Ресурси мережі Інтернет

1. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua
2. Законодавство України: zakon4.rada.gov.ua
3. Департамент з питань судової роботи та банкрутства Міністерства юстиції України: www.minjust.gov.ua/m/departament-z-pitan-sudovoi-roboti-ta-bankrutstva
4. Державна служба статистики України: www.ukrstat.gov.ua
5. Міністерство фінансів України: www.minfin.gov.ua